

Handläggare
Trafikkontoret
Tomas Nitzelius
Stadsmiljö
Telefon: 08-508 260 42**Till**
Trafik- och renhållningsnämnden
2014-03-20
Exploateringsnämnden
2014-03-13**Exploateringskontoret**
Ann-Charlotte Bergqvist
Administration
Telefon: 08-508 271 25

Överföring av anläggningar och va-huvudmannaskap till Stockholm Vatten VA AB för en effektiv och hållbar dagvattenhantering inom Stockholm stad. Genomförandebeslut

Förslag till beslut

1. Trafikkontoret och exploateringskontoret föreslår att respektive nämnd godkänner detta tjänsteutlåtande.
2. Trafik- och renhållningsnämnden och exploateringsnämnden förklarar ärendet omedelbart justerat.
3. Överlämna tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen med begäran att kommunfullmäktige beslutar att:
 - Stockholm Vatten VA AB är verksamhetsutövare för stadens dagvatten och va-anläggningar, va-huvudman.
 - Överföra ägande av stadens dagvattenanläggningar och ledningar till en va-huvudman, Stockholm Vatten VA AB per den 1 juli 2014.
 - Trafikkontoret, exploateringskontoret och Stockholm Vatten VA AB får i uppdrag att överföra anläggningarna till bolaget och upprätta köpeavtal.
 - Befintliga anläggningar överförs genom försäljning till marknadsvärde om ca 32,1 mnkr.
 - Uppdra åt exploateringskontoret och Stockholm Vatten VA AB i samråd med trafikkontoret att utreda rutiner m.m. för tillämpning av va-taxa och särtaxa vid nybyggnad och ombyggnad.

Trafikkontoret
StadsmiljöFleminggatan 4
Box 8311
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 260 42
Växel 08-508 272 00
tomas.nitzelius@stockholm.se
trafikkontoret@stockholm.se
Org nr 212000-0142
stockholm.se

Per Anders Hedkvist
Förvaltningschef
Trafikkontoret

Krister Schultz
Förvaltningschef
Exploateringskontoret

Sammanfattning

Trafikkontoret, exploateringskontoret, Stockholm Vatten och stadsbyggnadskontoret har i arbetet med översynen av stadens dagvattenstrategi funnit att nuvarande arbetsmodell kring dagvattenhantering skapar oklarheter och suboptimeringar. Arbetet har tydliggjort att det är angeläget att ha endast en huvudman för VA-frågor inklusive dagvatten inom staden.

Exploateringskontoret och trafikkontoret samt Stockholm Vatten anser att samtliga va-anläggningar som staden har finansierat och byggt sedan 1989, enligt de avtal som över tid har gällt, skall överföras till Stockholm Vatten VA AB, SVAB i egenskap av stadens va-huvudman. För detta skall bolaget ersätta staden med ca 32,1 mnkr. Rännstensbrunnar och rännstenar kvarstår i trafikkontorets ansvar. Överföringen sker genom försäljning av anläggningarna till SVAB till marknadsvärde per den 1 juli 2014. SVAB kommer att ta upp ett ärende med motsvarande innehåll sin styrelse.

SVAB skall utföra omhändertagande av dagvatten åt staden som i sin tur skall ersätta SVAB för drift och underhåll av anläggningar enligt av kommunfullmäktige fastställd taxa. Vid exploatering eller ombyggnad ska den av kommunfullmäktige beslutade va-taxan och särtaxan tillämpas. Detta innebär att SVAB's finansiering av va-anläggningar sker i enlighet med och inom ramen för vad lagen om allmänna vattentjänster anger. Detta innebär sammantaget att allt ansvar för befintliga och tillkommande va-anordningar läggs på Stockholm Vatten VA AB som va-huvudman i Stockholm stad.

Bakgrund

Stadens arbete med förbättrad vattenkvalitet har varit framgångsrikt sedan mitten av 1900-talet. Från att ha hanterat de största problemen inom vatten- och avlopp med början av 1950-

talet har de tekniska systemen blivit allt mer avancerade men också mer komplicerade. Dagvattenhanteringen har förts in som en faktor att beakta vid exploateringar och i befintlig miljö.

I samband med att Stockholm Vatten AB (SVAB) bildades 1989 överfördes äganderätten till stadens samtliga tillhörande vatten- och avloppsanläggningar m.m. till bolaget. Genom avtal mellan staden och SVAB åtog sig staden att svara för finansiering och byggande av vissa anläggningar och SVAB åtog sig att bekosta och ansvara för framtida drift och underhåll av dessa anläggningar.

Dagvattenfrågorna aktualiserades i början av 1990-talet i framförallt innerstaden, där det kombinerade ledningssystemet gav upphov till återkommande bräddning av spillvatten i samband med nederbörd. En dagvattenstrategi fastställdes av kommunfullmäktige år 2002 som innebar att SVAB fick ett samlat ansvar för dagvattenanläggningar i staden. Enligt avtalen skulle hittills uppförda anläggningar föras över från staden till SVAB. Detta kunde dock av bokföringsmässiga skäl inte ske varför detta inte genomfördes. Dessa kom därför att kvarstå med staden som ägare men med SVAB som ansvarig för drift och underhåll. Undantaget från detta ansvar var anläggningar belägna i konstbyggnader (broar, tunnlar) som av praktiska skäl sköttes av trafikkontoret.

När lagen om allmänna vattentjänster 2006:412 (LAV) trädde ikraft innebar det ökad skyldighet för kommunen att ansvara för att vatten och avlopp anordnas i ett större sammanhang, men även att beakta miljön vid utformning av va-anläggningar. Ägandet av en va-anläggning innebär att ägaren är va-huvudman enligt LAV. Detta har inneburit att staden och SVAB's olika avtal som innebär att staden finansierar utbyggnad av va-system och därefter för över ansvar för drift och underhåll till SVAB inte längre är en framkomlig väg. Ändrade organisationsstrukturer inom staden m.m. har ökat otydligheten och resulterat i att staden i nuläget har flera va-huvudmän. Frågan har ytterligare komplicerats genom lagstiftning inom miljö och vattenförvaltning samt fastställda miljö kvalitetsnormer samt behov av anpassning till ett förändrat klimat.

År 2009 påbörjades arbetet med att utarbeta en ny dagvattenstrategi. SVAB, exploateringskontoret, trafikkontoret och stadsbyggnadskontoret har i arbetet konstaterat att nuvarande

ordning skapar oklarheter och risk för suboptimeringar. Arbetet har tydliggjort att det är angeläget att endast ha en huvudman för VA-frågor inklusive dagvatten. Nuvarande ordning där såväl exploateringsnämnden som trafik- och renhållningsnämnden ansvarar för utbyggnad och därmed ägande av dagvattenanläggningar i samband med exploatering och ombyggnad är olämplig.

Kontorens förslag

Staden står inför stora utmaningar för att möta kraven från en växande befolkning på en attraktiv och miljö- och klimatanpassad storstad. Vision 2030 innebär bland annat att staden har fastställt målet om att bygga 140 000 lägenheter fram till 2030. Detta ställer krav på smidiga och effektiva samverkansformer mellan berörda, särskilt inom stadens egen organisation.

Ny lagstiftning inom miljö och va-området har medfört att stadens arbete med va-frågor, särskilt dagvatten behöver förändras. Tidigare modell att genom avtal reglera huvudmannaskap och ekonomiska ansvarsförhållanden är inte en effektiv väg att skapa en långsiktig kostnadseffektiv och hållbar dagvattenhantering, som samtidigt svarar mot de utmaningar som en växande stad och klimatförändring innebär.

Ägande och ansvar för drift och underhåll av va-anläggningar inklusive dagvatten bör handhas av en va-huvudman i staden. Därför föreslår kontoren att samtliga va-anläggningar som staden har finansierat och byggt sedan 1989 förs över till SVAB. Rännstensbrunnar och rännstenar ska kvarstå i trafikkontorets ansvar i enlighet med LAV. Stockholm Vatten VA AB är därmed ur juridisk synpunkt ensam verksamhetsutövare för stadens dagvatten och va-anläggningar, va-huvudman.

Staden skall ersätta Stockholm Vatten VA AB för kostnader som uppstår för va-huvudmannen beräknade enligt vad som stadgas i lagen 2006:412 om allmänna vattentjänster (LAV) om va-taxa, särtaxa och dagvattentaxa.

SVAB är den enda organisationen i staden med teknisk kompetens, datasystem och erfarenhet av drift och underhåll av va-frågor. Bolaget har bildats för att just hantera ett samlat va-ansvar inom Stockholms stad. Trafikkontoret och exploateringskontoret ser fördelar med att överföringen av

anläggningarna sker i samband med bolagiseringen av trafik- och renhållningsnämndens renhållningsverksamhet.

I ett första skede har en genomgång gjorts av de anläggningar som har färdigställt i exploateringsprojekt men där staden genom tidigare eller nuvarande förvaltningsorganisation har svarat för finansiering eller/och byggande. Genomgången visar att det är i storleksordningen ett 30-tal anläggningar eller motsvarande som har byggts.

Historiken kring hur anläggningar har registrerats i ansvariga förvaltningars system för redovisning och anläggningsregister är komplex pga. förändringar i organisationer. Den genomgång som nu skett kan komma att behöva kompletteras.

Konsekvenser av överföringen

Kontoren ser följande huvudsakliga fördelar med föreslagen överföring.

- En huvudman ger förutsättningar för en kostnadseffektiv och hållbar dagvattenhantering.
- Arbetet med att nå stadens mål och krav i lagstiftning inom miljö, dagvatten och VA underlättas och arbetet med klimatanpassning förenklas.
- Stadens arbete med dagvatten vid exploateringar och ombyggnader effektiviseras.

Trafikkontoret, exploateringskontoret och SVAB bedömer att överföringen kan ske i enlighet med gällande lagstiftning och regler.

Överföringen av anläggningarna och förtydligandet av uppdraget för SVAB som va-huvudman ger förutsättningar för en kostnadseffektiv och hållbar dagvattenhantering inom staden. Lösningen med att ha en va-huvudman i staden underlättar arbetet med att nå mål inom staden samt krav i lagstiftning och nationella åtaganden.

Överföringen kan innebära ökade kostnader för SVAB. LAV innebär att innehavare av allmän platsmark är skyldig att medverka till finansieringen av drift och underhåll av det allmänna va-systemet genom avgift. Lagen innehåller principer hur en sådan avgift kan beräknas. Avgiften beslutas av kommunfullmäktige efter förslag från va-huvudmannen. I Stockholm har en sådan avgift (dagvattentaxa) beslutats av kommunfullmäktige 2007-09-26. Detta innebär att trafik- och

renhållningsnämnden erlägger en årlig avgift om 18,5 mnkr. Denna summa kan komma att behöva förändras som en följd av överföringen av huvudmannaskapet.

Staden har genom kommunfullmäktige beslutat att SVAB kan tillämpa särtaxa i samband med ny- och ombyggnad av va-system. Det har ännu inte fullt ut etablerats rutiner hur taxan skall tillämpas i de enskilda fallen. Rutiner och anpassning av avtal som berörs bör utarbetas av exploateringskontoret och SVAB i samråd med trafikkontoret.

Ekonomi

Överföringen berör olika typer av anläggningar; avsättningsmagasin, sedimentationsanläggningar, infiltrationsanläggningar och pumpstationer m.fl. med tillhörande ledningar. Överföring av tillgångar skall göras till marknadsvärde, vilket i en självkostnadsdriven verksamhet bör motsvara bokfört värde. Överföringen av tillgångarna sker genom att bolaget köper anläggningarna av trafikkontoret och exploateringskontoret till ett marknadsvärde om 32 053 141 kr. Överföringen regleras i köpeavtal.

Principer för värdering av anläggningar som skall överföras

I de fall bokfört värde finns har detta värde använts. För de anläggningar där bokfört värde inte finns men investeringsutgift finns har detta värde använts för att beräkna bokfört värde. För anläggningar där varken bokfört värde eller investeringsutgift kunnat fastställas har en bedömning av anläggningens värde och bokförda värde gjorts. Bedömningen har gjorts utifrån anläggningens ålder, utformning, funktion m.m. och genom jämförelser med liknande anläggningar där bokfört värde eller investeringsutgift funnits.

Moms

Skatterättsligt kan anläggningarna hänföras till begreppet markinventarier vilket medför att jämkningstiden för dessa investeringar blir fem år. Detta medför att i de fall dagvattenanläggningar överförs innan fem år har gått till ända måste viss del av tidigare avdragen moms återföras. Återföring skall ske med 20 % per år av den tid som återstår av den femåriga jämkningstiden. Återföringen skall ske vid ett tillfälle vid tidpunkten för överlåtelsen.

Eftersom förändringar i stadens organisation har medfört att oklarhet råder kring bl.a. ägandet av anläggningar kan förteckningen över anläggningar som ska överföras komma att behöva justeras då ny kunskap om anläggningarnas hemvist framkommer. Dessa justeringar bedöms kunna ske genom justeringar mellan trafikkontoret och exploateringskontoret och SVAB.

Bedömda effekter om inte anläggningarna förs över till SVAB

Om anläggningarna och huvudmannaskapet inte förs över till SVAB är en förändring av trafikkontorets organisation nödvändig. Trafikkontoret kommer då att behöva bemanna sin organisation med utökad kompetens, utveckla nödvändiga tekniska system samt upphandla drift- och underhåll av anläggningar och ledningar för att kunna hantera det ansvar som huvudmannaskapet innebär. Detta anses vara en mindre fördelaktig lösning ur ett kostnadsperspektiv då samma kompetens och tekniska system kommer att finnas inom två organisationer. Vidare innebär det att staden riskerar att arbetet med dagvattenhantering blir ineffektivt ur kostnads-, miljö- och klimatperspektiv då oklarheter i ansvarsfördelning och gränsdragningar kommer att kvarstå. I förlängningen kan det innebära hinder att nå miljökvalitetsnormer och andra mål inom staden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av trafikkontoret och exploateringskontoret i samråd med stadsledningskontoret. SVAB kommer att ta upp ett ärende med motsvarande innehåll sin styrelse.

Trafikkontorets och exploateringskontorets förslag

Kontoren föreslår att överföringen av anläggningarna och huvudmannaskapet till Stockholm Vatten VA AB sker i enlighet med kontorens förslag.

Slut